

dobrotom čezne za onim čime oskudijeva.'

'Priznao sam.'

*'Kako bi dakle mogao biti bog onaj koji je bez ljepote i 5
dobrote?'*

'Nikako, bar kako se čini.'

'Vidiš li dakle da ni ti ne priznaješ Erosa bogom?'

'Pa što bi onda bio Eros?', upitah. 'Zar smrtnik?'

'Ni u kom slučaju.'

'A što dakle?'

10

'Kao što prije rekoh, između smrtnog i besmrtnog.'

'Što dakle, Diotimo?'

*'Velik demon, Sokrate; jer sve je demonsko između boga i
smrtnika.'*

e

'A kakav mu je djelokrug?', upitah ja.

*'Biti tumačem i posrednikom između bogova i ljudi preno-
seći od ovih molbe i žrtve a naloge i uzdarja za žrtve od onih te
ispunjati prostor između jednih i drugih tako da je ukupnost 5
svega iznutra povezana. Zahvaljujući njemu moguća je i sva
mantika¹³² i svećenička vještina prinošenja žrtava, obreda,
zaklinjanja te svega gatanja i čaranja. Bog se ne druži s čovje- 203
kom nego se komuniciranje i razgovor bogova s ljudima i u snu
i na javi obavlja isključivo posredstvom demona; i čovjek koji
posjeduje mudrost u takvim stvarima božanski je, a onaj koji
je mudar u drugome, ili u vještinama ili u nekim rukotvorstvi- 5
ma, običan je zanatlija. Ti su demoni brojni i raznih vrsta a*

---

¹³² Gatalačka i proriceatelska vještina.

ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἐπιθυμεῖν αὐτῶν τούτων ὧν ἐνδεής
ἐστιν.

᾽Ωμολόγηκα γάρ.

Πῶς ἂν οὖν θεὸς εἶη ὃ γε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; 5
Οὐδαμῶς, ὡς γ' εἰκεν.

᾽Ορᾶς οὖν, ἔφη, ὅτι καὶ σὺ Ἐρωτα οὐ θεὸν νομίζεις;

Τί οὖν ἂν, ἔφη, εἶη ὃ Ἐρωτος; θνητός;

Ἦκιστα γε.

Ἄλλὰ τί μήν;

10

᾽Ωσπερ τὰ πρότερα, ἔφη, μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου.

Τί οὖν, ὦ Διοτίμα;

Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον
μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ. e

Τίνα, ἦν δ' ἐγώ, δύναμιν ἔχον;

Ἐρμηνεύον καὶ διαπορθμεύον θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων
καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ
θυσίας, τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν, 5
ἐν μέσῳ δὲ ὄν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ
αὐτῷ συνδεδέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ
καὶ ἡ τῶν ἱερέων τέχνη τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τελετὰς
καὶ τὰς ἐπωδὰς καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν καὶ γοητείαν. θεὸς 203
δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μείγνυται, ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσά ἐστιν ἡ
ὀμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ἔγρη-
γορόσι καὶ καθεύδουσι· καὶ ὁ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα σοφὸς
δαιμόνιος ἀνὴρ, ὁ δὲ ἄλλο τι σοφὸς ὢν ἢ περὶ τέχνας 5
ἢ χειρουργίας τιναὺς βάνασος. οὗτοι δὲ οἱ δαίμονες

jedan je od njih i Eros.'

'A tko su mu otac i mati?', rekoh ja.

- b** *'To je predugačko da se ispričovijeda,' reče Diotima. 'No ipak ću ti reći. Kad se naime rodila Afrodita, na gozbi kojom su se častili bogovi među ostalima bio je i Metidin sin Por.¹³³ Pošto poručaše, kako je bilo obilje jela, došla je da prosi*
5 *Penija¹³⁴ i stajala je uz vrata. Por pak, napivši se nektara – vino naime još nije postojalo, – ušao je u Zeusov vrt i pijan zaspao. Potom Penija, smišljajući da u svome siromaštvu rodi Porovo*
c *dijete, legne uza nj i začne Erosa. Zato i jest Eros postao pratilac i poslužitelj Afrodite jer je začet o njezinoj rođendanskoj svetkovini a ujedno jer je po naravi zaljubljenik u ono što je lijepo budući da je i sama Afrodita lijepa. Kako je dakle sin*
5 *Pora i Penije, Erosa je zapala ovakva sudbina. Ponajprije uvijek je siromah i nimalo nježan i lijep, suprotno nego što misli svjetina, nego krut, suh,¹³⁵ bosonog i beskućnik, vazda leži na*
d *goloj zemlji bez pokrivača, počiva uz vrata i na putovima pod vedrim nebom, a uvijek ga prati oskudica zato što on ima majčinu narav. Po ocu opet stalno sprema zamke lijepima i*
5 *dobrima, hrabar je, poduzetan i krepak, vrstan borac, neprestano plete neke zamke, prijatelj je mudrosti i domišljat, filozofira tijekom čitava svog života, vrstan vrač, bajalac i*
e *mudrijaš; a rodio se nije ni kao besmrtan ni kao smrtan nego tijekom jednoga istog dana sad živi i cvjeta kad mu je dobro,*

---

¹³³ »Snalažljivko.«

¹³⁴ »Oskudica, Siromaštvo.«

¹³⁵ Protivno od Agatonova »gibak, vlažan«.

πολλοὶ καὶ παντοδαποί εἰσι, εἰς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ὁ Ἔρως.

Πατρὸς δέ, ἦν δ' ἐγώ, τίνας ἐστὶ καὶ μητρός;

- b** Μακρότερον μὲν, ἔφη, διηγήσασθαι· ὅμως δέ σοι ἐρῶ. ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, ἡστιῶντο οἱ θεοὶ οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα οἶον δὴ εὐωχίας οὔσης ἀφίκετο ἡ Πενία, καὶ
- 5 ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος—οἶνος γὰρ οὔπω ἦν—εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος ἠῦδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατα-
- c** κλίνεται τε παρ' αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις, καὶ ἅμα φύσει ἐραστῆς ὦν περὶ τὸ καλὸν καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης.
- 5 ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὦν ὁ Ἔρως ἐν τοιαύτῃ τύχῃ καθέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης ἀεὶ ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ ἀπαλός τε καὶ καλός, οἶον οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλὰ σκληρὸς
- d** καὶ αὐχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄοικος, χαμαιπετῆς ἀεὶ ὦν καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν ἔχων, ἀεὶ ἐνδεία σύνοικος. κατὰ δὲ αὐτὸν τὸν πατέρα ἐπίβουλός ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς
- 5 ἀγαθοῖς, ἀνδρείος ὦν καὶ ἴτης καὶ σύντονος, θηρευτῆς δεινός, ἀεὶ τινὰς πλέκων μηχανάς, καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητῆς καὶ πόριμος, φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης καὶ φαρμακεὺς καὶ σοφιστής· καὶ οὔτε ὡς
- e** ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῆ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνή-

sad opet umire, pa onda ponovno oživljava zahvaljujući očevoj naravi; ono pak što stječe to mu neprestano otječe tako da niti je ikada u oskudici niti u obilju i opet je u sredini između 5 mudrosti i neznanja. S time je naime ovako. Nijedan bog niti 204 se bavi filozofijom niti čezne da postane mudar, – to već naime jest, – a jednako tako niti tko drugi, ako je mudar, ne bavi se filozofijom. A ni neznalice opet niti se bave filozofijom, niti čeznu da postanu mudri; ta upravo to i jest teškoća s neznanjem što takav čovjek niti je plemenita karaktera niti razborit, a opet 5 misli da je oboje u dovoljnoj mjeri. Zato onaj koji ne misli da u nečemu oskudijeva i ne čezne za onim za što misli da mu ne treba.'

'Pa tko su onda, Diotimo,' rekoh ja, 'oni koji se bave filozofijom ako to nisu niti mudri niti neznalice?'

'Sad je to jasno već i djetetu,' reče, 'da su to oni između b obje krajnosti a jedan od njih bio bi i Eros. Mudrost je naime jedno od najljepših dobara, Eros je pak ljubav prema onome što je lijepo; stoga nužno proizlazi da je Eros filozof¹³⁶ a filozof je na sredini između mudra i neuka. A i to on duguje svom 5 porijeklu jer potječe od oca mudra i snalažljiva a majke nemudre i bespomoćne. Takva je dakle narav tog demona, dragi Sokrate; a što si ti pomislio da je Eros drugačiji, ništa u tome nema čudna. Pomislio si, kako mi se čini sudeći po onome što c govoriš, da je Eros predmet ljubavi a ne njezino ishodište; zato držim da ti se i ukazivao prekrasnim. Pa i jest ono što je ljubljeno uistinu lijepo, nježno, besprijekorno i savršeno; ono što ljubi pak drugačije je spoljašnosti, po prilici onakve kako 5 sam razložila.'

A ja rekoh: 'Dobro dakle, tuđinko, lijepo govoriš; ali ako je Eros takav, što imaju ljudi od njega?'

'To je sljedeće, Sokrate, o čemu ću te pokušati podučiti. d Takav je, znači, Eros i takvo mu je porijeklo, a on je, kao što

---

¹³⁶ U etimološkom značenju kao »ljubitelj mudrosti«.

σκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκειται διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν, τὸ δὲ ποριζόμενον ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἕρως ποτὲ οὔτε πλουτεῖ, σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. 5 ἔχει γὰρ ᾧδε. θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς 204 γενέσθαι—ἔστι γάρ—οὐδ' εἴ τις ἄλλος σοφός, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ' αὖ οἱ ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν οὐδ' ἐπιθυμοῦσι σοφοὶ γενέσθαι· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν καγαθὸν μηδὲ φρόνιμον δοκεῖν αὐτῷ εἶναι 5 ἱκανόν. οὐκ οὖν ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ οἰόμενος ἐνδεῆς εἶναι οὐδ' ἂν μὴ οἴηται ἐπιδεισθαι.

Τίνες οὖν, ἔφην ἐγώ, ᾧ Διοτίμα, οἱ φιλοσοφοῦντες, εἰ μήτε οἱ σοφοὶ μήτε οἱ ἀμαθεῖς;

Δῆλον δὴ, ἔφη, τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδί, ὅτι οἱ μεταξὺ b τούτων ἀμφοτέρων, ᾧ ἂν εἴη καὶ ὁ Ἕρως. ἔστιν γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἢ σοφία, Ἕρως δ' ἐστὶν ἔρως περὶ τὸ καλόν, ὥστε ἀναγκαῖον Ἕρωτα φιλόσοφον εἶναι, φιλόσοφον δὲ ὄντα μεταξὺ εἶναι σοφοῦ καὶ ἀμαθοῦς. αἰτία δὲ αὐτῷ καὶ 5 τούτων ἢ γένεσις· πατρὸς μὲν γὰρ σοφοῦ ἐστὶ καὶ εὐπόρου, μητρὸς δὲ οὐ σοφῆς καὶ ἀπόρου. ἢ μὲν οὖν φύσις τοῦ δαίμονος, ᾧ φίλε Σώκρατες, αὕτη· ὅν δὲ σὺ ᾤηθης Ἕρωτα εἶναι, θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθες. ᾤηθης δέ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ c τεκμαιρομένη ζῆξ ᾧ σὺ λέγεις, τὸ ἐρώμενον Ἕρωτα εἶναι, οὐ τὸ ἐρῶν· διὰ ταῦτά σοι οἴμαι πάγκαλος ἐφαίνετο ὁ Ἕρως. καὶ γὰρ ἔστι τὸ ἐραστὸν τὸ τῷ ὄντι καλὸν καὶ ἀβρὸν καὶ τέλεον καὶ μακαριστόν· τὸ δὲ γε ἐρῶν ἄλλην 5 ἰδέαν τοιαύτην ἔχον, οἴαν ἐγὼ διῆλθον.

Καὶ ἐγὼ εἶπον, Εἶεν δὴ, ᾧ ξένη, καλῶς γὰρ λέγεις· τοιοῦτος ᾧ ὁ Ἕρως τίνα χρεῖαν ἔχει τοῖς ἀνθρώποις;

Τοῦτο δὴ μετὰ ταῦτ', ἔφη, ᾧ Σώκρατες, πειράσομαί σε d διδάξαι. ἔστι μὲν γὰρ δὴ τοιοῦτος καὶ οὕτω γεγονὼς ὁ